

FOKUS

SKOLTIDNING FÖR GOSSLÄROVERKET I HÄLSINGBORG

PRIS 35 ÖRE

APRIL 1944

III : 1

SPRINGPOJKE

E. LANGEMARK

Konsten att förstå **KONST** se artikeln å sid. 4.

Borgen

*Trolskt sig gamla murar höja
invid sjö, vars stilla ro
tvingar mig vid stranden dröja,
där bland näckros svanar bo.*

*Solen färgar björk och ekar,
nattens mörker nära är.
Älvor börja sina lekar
mellan markens smultronbär.*

*Mörka gap i slottets väggar
stela stirra ut mot sjön.
Runt kring borgen växa häggur
och vid borggrund mossor grön.*

*Fordom var Du, stolta säte,
Trolles säkra tillflyktsort.
Blott grå damens hemska läte
höres nu från spökkall port.*

*Sommarnattens ljusa skimmer
ligger som en slöja fin
och från fjärran jag förnimmer
fåglars öde, vilda skrin.*

*Du är dyster, stolt och fager,
du bär ro och hemlig kraft.
När Dig natten sakta tager,
skönjes makten, som Du haft.*

R. Bengtsson

KONSTEN

att förstå

KONST

Fokus-intervju med teckningslärare

E. Langemark

Under vintern 1943—44 har på Vikingsbergs museum anordnats flera konstutställningar. Till dessa har arrangörerna varit vänliga nog att inbjuda stadens gymnasister. Tyvärr är det nog så att det bland oss gymnasister finns en del, som icke visar något större intresse för konst. Ofta nog beror detta emellertid på att vederbörande icke uppfattar och förstår vad konsinären vill ge uttryck åt med sin skiss eller målning.

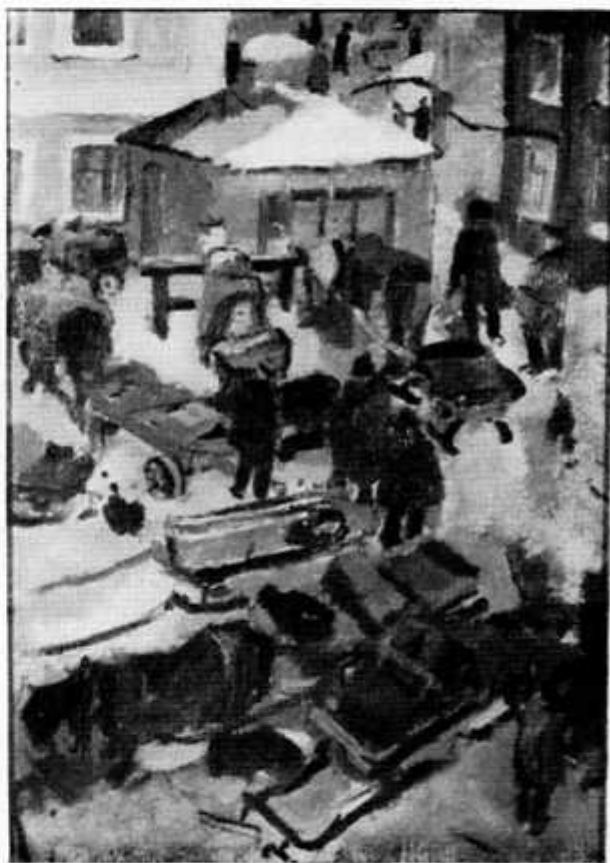
Detta har föranlett Fokus att vända sig till teckningslärare E. Langemark, som så småningom förklarade sig beredd att till ett par av sina egna målningar ge några förklaringar, som han hoppas skall vara "nyttiga för de oförstående och nöjsamma för de förstående". I detta sammanhang bör vi påpeka att Fokus-reportern fick använda hela sin övertalningsförmåga för att få teckningslärare Langemark till detta; med klädsam blygsamhet vägrade denne nämligen i det längsta att låta oss publicera några fotos av hans målningar. Däremot förklarade han sig mycket gärna vilja ge några förklarande upplysningar till en Gauguin, en Matisse, en Picasso, en Rousseau...

För att börja med gossporträttet som finnes avbildat på första sidan, har detta utförts i akvarell och gouache, säger hr Langemark. Genom att modellen så att säga slappnat av, har jag lyckats få fram det omedelbara. Ljuset faller in från vänster så att ena sidan av ansiktet blir klart belyst, medan den andra är helt i skuggan. För övrigt bör jag kanske påpeka att porträttet är målat direkt med pensel — något som gör det friskare i färgen. Den ljusa sidan av ansiktet

gör ett mycket levande intryck, vilket ytterligare förhöjes av att täckande färg använts till bakgrunden. Vänstra kinden är behandlad i en ton, som blir mörkare mot de ljusa partierna. På ljussidan är kinden och hakan mycket noggrannare modellerade än på skuggsidan. På intet ställe i ansiktet finns någon hård färgkant utan färgerna går mjukt över i varandra. Näsan är icke utförd i detalj utan verkar ha formats av färg som runnit till. Ej heller i ögonen är något utformat; de är endast två färgklickar. På avstånd ger detta liv åt målningen och ögonen binder liksom samman hela ansiktet. Skuggan är hel och har endast skapats med hjälp av ett par färger. Den gråaktiga tonen bakom mössan är betydelsefull, ty den ger liv åt hela ansiktet och verkar som förmedlare åt de mörka färgerna. Här och där finner man några vita fläckar, som stöter ögat på nära håll, men som försvinner på avstånd och egentligen bara förhöjer verkan.

Den andra målningen, återgiven på denna sida, är helt utförd i olja. Den föreställer några bönder, som dagarna före jul kommit fram till en gård i staden och där ställt in sina fordon. Tavlans är hållen i grå-gröna färger, vilket ver-

Forts. å sid. 19.

Om danskt skolliv

FOKUS intervjuar skolpojke från andra sidan sundet

Under de senaste sex månaderna har som bekant tusentals danska män och kvinnor varit tvungna att lämna sitt fosterland. De har av politiska skäl måst fly i ranka båtar över sundet för att i sitt östra broderland finna en räddande hamn. Men det är inte endast vuxna som har företagit den vådliga färden över Öresund. Barn och ungdomar har lämnat sina skolor och ensamma eller med sina föräldrar sökt sig till Sverige för att undkomma ockupationsmakten.

Dessa ungdomar skulle nu ha "kommit efter" sina kamrater i de danska skolorna om de inte hade fått tillfälle att delta i den svenska skolundervisningen. Skolöverstyrelsen har nämligen tillåtit de pojkar och flickor, som måst fly över hit, att fortsätta sina studier vid läroverken eller i övriga motsvarande skolor. Det har förunnats vårt läroverk att taga mot några danska skolpojkar, som tack vare den undervisning de nu får, ej behöver lida ett alltför våldsamt avbräck i sin utbildning. Fokus har bett en av dem, vars namn vi av naturliga skäl ej kan utsätta, att berätta en smula om hur det danska skollivet gestaltat sig.

— I de danska skolorna, börjar han, är varje läsår uppdelat i tre terminer. Var och en av dessa har en längd av ungefär 90 dagar. Vi får sålunda ferier om sommaren, på vintern omkring jul och slutligen under påsken. Alla loven är tyvärr kortare än här i Sverige, särskilt är detta fallet med sommarlovet. Varje nytt skolår tar sin början mitt i augusti.

Man får naturligtvis betyg i Danmark såväl som i Sverige, men därhemma utdelas sådana mycket oftare. Vi erhåller betyg en gång i månaden och slipper i stället de i Sverige så fruktade mitterminsvarningarna. Själva betygstecknen är också helt annorlunda än i Sverige, men det skulle ta allt för mycket utrymme att beskriva detta noggrannare.

Även om det naturligtvis finns vissa undantag, så stämmer det danska skolsystemet, d. v. s. indelningen i klasser, på det hela taget väl överens med det svenska. Jag skall här försöka göra en

liten beskrivning av vilka skolor en dansk pojke har att gå igenom, innan han kan ta studenten. Till att börja med får han gå fem skolår i den s. k. underskolan, vilken har sin direkta motsvarighet i den svenska folkskolan. Härifrån vinner han inträde i mellanskolan. Denna, som man också kan kalla realskolan, har fyra klasser. I mellanskolan läser man samma ämnen som i den svenska realskolan med undantag av franska, vilket ämne inte påbörjas förrän i första ringen. Efter dessa skolår fortsätter han till själva realklassen, i vilken huvudvikten lägges på den praktiskt handelsmässiga utbildningen. Från denna klass kan han, om han vill, ta realexamen, efter vilken han anses kompetent att tillträda vissa platser i statens tjänst eller inom handelsväsendet.

Den som har för avsikt att ta studenten, behöver inte avlägga någon realexamen utan kan direkt efter realklassen vinna inträde i gymnasiet. Detta, som är upplagt mycket modernt, skiljer sig i en del avseenden från det svenska. Det finns tre olika linjer att välja på för den som vill erövra den vita mössan. Han kan ta en matematisk-naturvetenskaplig linje (reallinjen), om han är hågad för att läsa matematik, fysik och kemi. Är han däremot intresserad för moderna språk, väljer han den nyspråkliga linjen, där huvudvikten lägges på de tre språken tyska, engelska och franska. Det behöver knappast tilläggas att denna linje är omåttligt populär, allra helst som den ger rika framtidsmöjligheter inom nästan alla fack. Slutligen kan man också välja den klassiska språklinjen och därigenom få grundlig undervisning i grekiska, latin och franska. Alla dessa gymnasielinjer omfattar tre skolår och sedan är tiden inne, då studentexamensproven skall avläggas...

Man ägnar mer tid åt svenskan i de danska skolorna än man gör åt danskan i de svenska. Svenskan upptar en timme i veckan i undervisningsplanen, men ingår under de fem sista skolåren i danskundervisningen. Huvudvikten läg-

Forts. å sid. 18.

HÄNT OCH HÖRT

En hel del mer eller mindre viktiga händelser har timat på vår skola, sedan Fokus utkom vid juletid. För att ta det hela i kronologisk ordning, så började det med kemisoarén i medio av december. Deltagarna i denna illustra ceremoni kabaretavdelning hade tydligen satt sig före att inte spara på ros och ris till skolans lärare, lärjungar, original (bland eleverna, naturligtvis) och diverse institutioner och föreningar. Sålunda fick även Fokus en släng av slevan, men på grund av det stoiska lugn med vilket denna tidnings redaktionsmedlemmar åhörde den oerhört realistiskt hopsatta kuplett, som tillägnats Fokus, gjorde naturligtvis denna del av kabareten närmast fiasko. Efter denna andliga "förtäring" vidtog så kroppslig dylik samt allmän dans till kl. 24. Jazzvrålet utbasunerades av "College Swing", som för kvällen leddes av kapellmästare Helge Lindahl.

*

För att fortsätta med danseländet, har skolans nya danssalong slagit upp portarna för några månader sedan under oskyldig benämning av "frukostrum". Enligt icke trovärdig person får denna lokal tingas månader i förväg för att en *klassfest* skall kunna anordnas därstädes...

*

För att övergå till trivialare ting, så hoppar vi för en kort minut direkt in i föreningslivet. Senaste nytt på denna front består visst i att ägna en avgående styrelse en tyst minut (med ordnade anletsdrag). Detta har nu slagit an så, att allt föreningsliv vid skolan tenderar att bli helt tyst...

*

Tyst var det däremot inte på aulan för någon månad sedan, när pastor Gunnar Stenberg höll morgonbön. T. o. m. de mest förhårdade morgonbönssovarna väcktes hastigt ur sin slummer och tog sedan del av pastor Stenbergs vitsar: "Vad är det för likhet mellan en kristen och en spårvagn? Jo båda hämtar sin kraft uppifrån" o. s. v.

*

Ett nykterhetsföredrag har hållits på aulan. Resultatet är uppfriskande. Sålunda går det ett rykte, att rektor när det blir varmare, ämnar låta sätta upp ett stånd för försäljning av hallonsaft. Det är meningen, att systematiska priser skall tillämpas, d. v. s. ett glas kostar 15 öre, 2 glas 30 o. s. v.

*

Så är vi då äntligen framme vid adjunkt Frankmans och ring L II:s skottårsbal, som gick av stapeln lördagen den 11 mars med en lillslutning av oanade mått. Till tonerna av "College Swing" tråddes dansen i aulan omkring 5½ timme räknat från klockan 19. Stämningen var den allra bästa — till detta bidrog både den i ypperlig form varande orkestern och arrangörerna som ordnat med en hel del trevliga överraskningar (såsom bokvinster och dylikt åt vissa persåner). Som helhet betraktat en verkligt trevlig och gemytlig tillställning.

*

Till sist bör vi nog också orera något om en utebliven händelse. Käre läsare, ni förstår säkert vad vi syftar på. Alltså: "Ett från djupet kommande tack till kapten Bäckander för att vårbesprutningen av skolplanen torkat in i år".

Be.

Så föddes en gymnasietidning

Av teol. kand. Gustav Swahn

Orsaken till att nedanstående fåvitska rader har kommit till är helt enkelt den, att deras nedskrivare en gång i tidernas morgon var med om att grunda en gymnasietidning. Det skedde i ett gossläroverk i en liten målarstad på västkusten 1931. Och det kan ju tänkas, att det som här skall berättas kan ge denna tidnings redaktör någon tröst i redaktionsarbetets vedermödor och till äventyrs också ge en och annan läsare anledning att göra en jämförelse, som ingalunda torde komma att utfalla till Fokus' nackdel.

Det var som sagt på västkusten 1931. Alltså för mycket, mycket länge sedan. Det var i de dagarna, då man ännu kunde äta sig sjuk på ost och dricka kaffe, tills man mådde illa, då rappa skribenter döpte den kreugerska epoken till Sveriges andra storhetstid, då stockholmsutställningens fruktansvärda exempel vann efterföljd inom bygghuset på vår hederliga landsbygd och då fem unga livsdyrkande skalder gjorde asfaltpoesi med ett eller två ord i varje rad och naturligtvis med uteslutande små begynnelsebokstäver såsom tecken på en avancerad radikalitet. Det var också då, som en rad kulturella tidskrifter dök upp, redigerade i mycket ungdomlig anda och oppositionella mot det mesta i tillvaron — Fronten, Fönstret, Spektrum och allt vad de hette. Och jag vågar nog påstå, att det var dessa organ, som i första hand inspirerade oss gymnasister till att utge en egen tidning. Vi hade nämligen inga hämningar i fråga om tilltron till vårt eget omdöme och vår tankekraft. Visserligen skulle vår tidning få en vida trängre spridningsrayon än de där andra men ändå — — —

Sagt och gjort. Eftersom företagens ivrigaste tillskyndare gick i fjärde ringen och det inte ansågs opportunt att öppet delta i någon sorts offentlig verksamhet, när man hade privatistexamenens färd för ögonen, så tillsattes en skuggredaktion av yngre gymnasister. Men i verkligheten var det undertecknad och en fjärderingare till, som startade rörelsen.

Det viktigaste var naturligtvis att säkra den ekonomiska ställningen. Och hur skulle det ske?

Genom annonser! Och så fick man bli annonsackvisitör. Vi överföll först ett par affärsidkare, som på grund av sin handel med sötsaker och sportartiklar var alltför insyltade i gymnasistkretsar för att ens kunna tänka på ett avböjande. Till ackquisitionens framgång bidrog också det synnerligen facila annonspriset — tre kronor för en riktigt stor ruta. De flesta formulerade ordalydelserna själva, men konditorn sade med en flott gest: "Det är hur som haver!" Varpå vi till våra övriga ögarningar också lade reklamchefens och service-mannens.

Men alla medlemmar av det hantverkande borgerskapet var inte lika förekommande som sockerbagaren. Vårt svåraste fall var skomakaren. Han var på dåligt humör, redan när vi kom, och han gav från första början uttryck åt sin ohäga att stödja ideella tidskrifter. Jag minns, hur han under den fortsatta diskussionen vek ihop ett stort läderstycke med en sådan kraft, att bordsbenen skevade. Men vi hade fått blodad tand och utvecklade en elokvens, som borde ha kommit ett helt propagandaministerium att svikta. Skomakaren var emellertid av hårdare virke. Han fullföljde obevekligt sin egen tankegång och fastslog med jämna mellanrum, att ingen skulle göra någon annonsör av honom detta året. Det höll också på att stanna därvid, men i sista stund blandade sig en ny maktfaktor i leken: det var skomakaremästarens maka, en kvinna, vars karaktärsegenskaper jag sedan dess alltid har beundrat. Hon avgjorde nämligen frågan till vår förmån. Hon påminde sin make om hur flitigt "de där fina herrarna på skolan" (det var lärarna, i synnerhet en löjtnant på övergångsstat) brukade anlita fackmässig hjälp för sina skodon, och lyckades på så sätt övertyga honom om hans skyldighet att gynna skolans tidning. Men han betonade, att det endast var för "de där fina herrarnas" skull, som han gick med på spektaklet.

Till sist var första numrets ekonomiska existens tryggad. Vi kalkylerade naturligtvis med en omfattande good-will från läsekretsens sida.

Forts. å sid. 13.

FOKUS
presenterar

* College Swing *

ENFALDIGA AMATÖRMÄSTARE I HÄLSINGBORG

Det torde väl knappast vara obekant för vår skolas jazzfanatiker, att vi inom Gossläroverkets numera smutsröda murar hyser två amatörorkestrar, "College Swing" och "Nils Herberts kvintett", vilka inom parentes sagt (lävlar om att exekvera den bästa dansmusikerna). En av skolans elever håller kanske på "College Swing", medan hans bästa kamrat och trätobroder kan sätta sin sista krona på att "Nils Herberts (utläst Bo Hanssons) kvintett" är den mest gedigna. Som sagt, meningarna är delade. För att ingen orättvisa skall uppstå, har FOKUS beslutat att för sin omfattande läsekrets presentera båda orkestrarna. Vi börjar här med "College Swing", eftersom denna orkester står mest levande för oss på grund av den nyligen timade skottårsbilen, där den eminenta orkestern sände ut oerhört missljudande tonkaskader (s. k. swing).

Alltså:

Kapellmästare: Sven-Olle Wahlström, 18 år. Spelar piano. Specialitet: Boogie-Woogie

Klarinett, alt-sax och vocal: Helge Lindahl. Orkesterns mest rutinerade medlem. Spelar helst "hot".

Tenor-sax, klarinett och flickjägare: Paul "Smack" Hall, 19 år. Tycker mest om "hasiga" saker såsom "blues" och dylikt.

Violin: Gunnar Barter. Ypperlig hot-violinist. Spelar emellertid helst klassisk musik.

Kontrabas och violin: Hasse "H" Blennow, 19 år. Mycket god solist på sin bas. Specialitet: "Millie".

Gitarr: Gillis Nilsson, 20 år. God gitarrist — spelar dock även på andra(s) strängar.

Trummor: Pelle Hellman, 18 år. Charmanta solonummer. För övrigt djurälskare (tycker särskilt om hästar och grön vall). Tager gärna en krök utåt landet på hästryggen.

Orkesterns sättning växlar. Vanligen spelar man utan violin och gitarr.

Som sin hittills största framgång räknar "College Swing" det i slutet av fjolåret vunna amatörmästerskapet i Hälsingborg. Kapellmästare Wahlström förklarar också, att "alla klutar skall sättas till för att bärga mästerskapet även i år".

Be.

MÄNNISKANS SLAVERI

En självbiografisk roman av W. Somerset Maugham

Somerset Maugham är en av det moderna Englands mest ansedda författare. Han har en hart när otrolig produktion bakom sig, bestående av noveller, romaner och teaterpjäser. Framförallt är han en mästare på novellistikens område, och hans berömmelse grundar sig främst på de ypperliga, stämningsmättade söderhavsberättelser, han samlat under så betecknande titlar som "Ett darrande blad" (The Trembling of a Leaf), "Trollträdet" (The Casuarina Tree) m. fl. Det är ganska naturligt, att han kom att intressera sig för den märklige franske målaren Paul Gauguin, som bröt med hela sitt föregående liv och flydde bort till ensamheten på en söderhavsö, där han kunde leva helt och hållet för sin konst. Hans fascinerande levnadsöde har inspirerat Somerset Maugham till "Månen och silverslanten", där Gauguin skildrades under namnet Charles Strickland. Denna bok är kanske det mest typiska exemplet på Somerset Maughams skildringssätt. Han är observatören, en kvick och skarpsinnig iakttagare, som inte ett ögonblick låter sig förmås att uttala ett slutgiltigt omdöme om de människor, han skildrar. Omdömet får läsaren bilda sig själv, liksom om

han konfronterades med människor i levande livet. I sina självbiografiska betraktelser ("The Summing Up") säger Maugham själv: "Jag kan inte förmå mig till att döma mina medmänniskor; jag är nöjd med att observera dem. Min observation har fört mig till den tron, att det i det hela inte är så stor skillnad mellan onda och goda, som moralisterna ville ha oss att tro."

Somerset Maughams hittills största roman, "Människans slaveri", skrevs redan i början av författarens karriär, men blev först för några månader sedan översatt till svenska. I England är den sedan flera år tillbaka något av en modern klassiker.

"Människans slaveri" lär vara en självbiografisk roman, i vilken Maugham identifierar sig med huvudpersonen, Philip Carey, som på grund av ett lyte, klumpfot, blir en ensam och inåtvänd natur. Det är om hans ungdom och sökande efter det yrke, som passar honom bäst, som boken handlar. Efter skoltiden, som blir som en mardröm för honom på grund av klumpfoten, vilken utesluter honom från kamraternas lekar och upptåg, tillbringar han ett år som kon-

Forts. å sid. 16.

Filmskådespelerskan Elsie Albiin överlämnar 1:sta pris i Hälsingborgs amatörmästerskap 1943 till College Swing's kapellmästare Sven-Olle Wahlström.

